

UIT DE HISTORIE VAN KOEDIJK

door J.P. Geus

XXXVIIX - Dorpsveldwachters

De oudste vermelding van “een dienaar van justitie” komt voor in de dorpsrekening van 1700. Zekere Abram Poort ontvangt f 65,- voor een jaar dienst, ingaande 5 oktober 1700. Het volgende jaar wordt de helft van het traktement teruggeboekt, omdat de dienaar geen dienst meer heeft gedaan. Daarna komt de post niet meer voor.

Als antwoord bij de landbouwenquête van 1800 schrijft dominee Muilman, dat men veel overlast van bedelaars heeft gehad. Vooral van bedelaars uit Alkmaar, die ook diefstal pleegden. Er is nu een dorpsdienaar aangesteld, die door de gezamenlijke burgers wordt onderhouden, deze heeft dagelijks werk om dat volk te weren.

In het gemeenteverslag over 1851 staat: De marechaussee heeft goede uitkomst geleverd bij beteugeling der landloperij en bedelarij en veiligheid aan personen en goederen verzekerd. Het was te wensen dat die dienst voortdurend werd aangehouden.

Uit deze berichten blijkt dat men hoofdzakelijk iemand nodig had om de bedelarij te beteugelen. De eerste veldwachter sinds 1800 was vermoedelijk Cornelis Strijbis (ook genoemd Strijp). Hij was in 1793 hondenslager (= hulpkoster) en dorpsomroeper en overleed in 1828 als veldwachter.

Zijn opvolger was Jan de Boer, die in 1854, op 68 jarige leeftijd, nog dienst deed. De commissaris des Konings vindt dan dat hij te oud is om de betrekking langer waar te nemen. Toch blijft hij in dienst. Tenslotte vraagt hij eind 1861 op 75 jarige leeftijd ontslag en krijgt dan een pensioen van f 2,- per week.

Met ingang van 1862 werd Jacob Verwer benoemd tot veldwachter op een jaarwedde van f 156,- en daarbij als gemeentedienaar nog f 50,- per jaar. Volgens het reglement was zijn taak bedelaars en landlopers uit de gemeente te weren en te verdrijven door ze het dorp uit te brengen. Bij herhaling moesten ze bij de burgemeester worden gebracht. Hij moest met stok en sabel dagelijks het dorp Koedijk rondgaan en eenmaal per week te Huiswaard en in het gedeelte dat aan Sint Pancras grensde. Hij diende bij de rondgang te zijn voorzien van “rotting, paternoster (= handboeien), vleugeltouw, sabel en verdere noodzakelijkheden”. Hij mocht met Nieuwjaar en kermis niet rondgaan om fooien te ontvangen en diende zich te onthouden van het gebruik van sterke drank. Hij overleed in 1865. De veldwachters woonden destijds voor f 26,- per jaar in een gedeelte van het raadhuis.

Gerrit Klomp werd in 1865 aangesteld. Naast de functie van veldwachter had hij nog bijverdiensten als klokluider en gravenmaker. Hij overleed in 1873 op 38 jarige leeftijd.

Zijn opvolger was Pieter Verwer, een zoon van de eerder genoemde Jacob Verwer. Zijn traktement werd per 1 januari 1883 van f 156,- verhoogd tot f 250,- per jaar met nog f 50,- als dienaar van politie. In september 1884 werd tevens bepaald dat hij het gedeelte van het raadhuis kosteloos mocht bewonen. In 1885 werd besloten om de veldwachter, in verband met nachtelijke surveillance, te bewapenen met een revolver. Zijn vrouw verdiende nog f 20,- per jaar bij door het raadhuis schoon te houden, dat bedrag werd in 1887 verhoogd tot f 30,- met de bepaling dat hun woonkamer in voorkomende gevallen als stemlokaal zou worden gebruikt, omdat de secretarie daar niet geschikt voor was. De f 10,- verhoging diende dan als vergoeding voor het extra ongerief en de moeite bij het ontruimen van de woonkamer. Pieter Verwer overleed in 1902 en zijn weduwe kreeg een pensioen van f 75,- per jaar.

Tot dat tijdstip waren de veldwachters gekozen uit solliciterende potige plaatsgenoten, die meestal het beroep van landarbeider uitoefenden en genoeg namen met een geringe beloning. De volgende veldwachters hadden een dergelijke functie al eerder elders vervuld en behoorden tot de geschoolden.

In de vacature werd nu voorzien door de benoeming van Klaas Slooten, agent van politie 2e klasse te Nijmegen. Het salaris werd verhoogd tot f 400,- per jaar met een aanvulling van f 50,- als

gemeentebode. De vrije woning in het raadhuis kwam te vervallen, wegens uitbreiding van de secretarie.

In 1909 vond de gemeenteraad het wenselijk dat de veldwachters over een fiets zouden beschikken. Veel veldwachters van minder uitgestrekte gemeenten hadden ook een fiets en men was bereid daartoe f 25,- per jaar bij te dragen.

Klaas Slooten werd per 1 januari 1931 op verzoek ontslagen en opgevolgd door zijn zoon, Bartholomeüs Cornelis Slooten, die bij de marechaussee had gediend. Dat was de laatste dorpsveldwachter, want tijdens de Duitse bezetting werd deze functie in 1943 opgeheven. Er kwam toen een vorm van Rijkspolitie en dat is ook na de bevrijding zo gebleven. Meüs Slooten werd in het nieuwe korps opgenomen en is tot zijn pensionering, in 1958, steeds zijn dienst te Koedijk blijven uitoefenen.